

Posudek bakalářské práce

Michaela Matějková:

Týnčany.

Regionální studie k historii využívání nerostných surovin

Fakulta humanitních studií University Karlovy, 2008

Úvod

Úvodní poděkování autorky práce Michaely Matějkové zabírající půl strany, šest jmenovaných jedinců, nejmenované a početně neurčené úředníky jednoho místního úřadu, nejmenované a početně neurčené občany jednoho sdružení, jedné akademické instituce a jedné rodiny nesvědčí jen o autorčině slušnosti, ale i o charakteru její bakalářské práce. Jde totiž o synkretické vědecké dílko, které při zkoumání dlouhodobé lidské těžební činnosti v přesně vymezeném území využívá poznatků a částečně i metod řady vědních oborů, které autorka zvládá ve velmi rozdílné míře.

1. Obsahová stránka

Diplomantka se zbytečnými úvody příliš nezdržuje. Na jediné straně zdůvodní volbu tématu, předmět práce, velmi přesně popíše zvolenou metodu a v jedné větě i velmi ambiciózní cíl: „...příspěvek k vývoji a upřesnění metodiky a mapového značení, týkajících se výzkumu terénních relikvií historické těžby a zpracování nerostných surovin na vzorku relikvií montánních děl zmapovaných na „našem“ území.“

Následuje popis zkoumaného území z hlediska historie, ekonomie (naprosto ne pouze statický a současný „popis *situace*“ – hospodaření a ekonomické činnosti v území, ale velmi dobře a znatelně z rozmanitých zdrojů zpracovaný popis *vývoje* hospodářských činností v území), dále „geomorfologie a geologická stavba sledované lokality“ (str. 10 až 12)¹. Další kapitola obsahuje jakousi „historii zpracování krystalických vápenců a zlata“ v kostce (str. 13 až 16) a s výjimkou popisu rostlinstva a živočišstva by tak byl naplněn popis chráněného území z hlediska ochrany přírody a krajiny; tento druh údajů však autorka nepojímá celkově, ale uvádí je podle potřeby až při popisu konkrétních lokalit ve vlastním „těle“ práce, v terénním průzkumu, popisovaném na deseti stranách. Pro závěrečné shrnutí postačí Michaela jedna a půl stránky.

2. Práce s literaturou

Použitou literaturu jsem schopen zhodnotit pouze částečně. Pokud jde o tituly teoretické a obecné, není pochyb o tom, že jejich počet je malý (literatura cizojazyčná chybí úplně) a by bylo možné jej rozšiřovat takřka neomezeně. Stejně tak však není pochybnost v tom, že autorka si s nimi pro účely práce při zjevně velmi kvalifikovaném výběru naprosto vystačí: dokáže rozpoznat a popsat vše, co potřebuje a splnit vše, co přislíbila. Není ostatně nezbytné sahat k literatuře zahraniční, postačuje-li plně zdejší (ze znalosti angličtiny není asi nutné při povaze přijímacích zkoušek a výuky na FHS Michaelu při obhajobě přezkušovat). Prameny a literaturu orientovanou na místní problematiku neumím zhodnotit, z pohledu poučeného laika se však zdá být vyčerpávající nejen typově (snad chybí místní kroniky, matrika?), ale i fakticky. Rozhodně ji však autorka přehledně roztřídila a zejména vydatně

¹ Tisk je hustý, takže uváděné počty stran odpovídají skutečné paginaci, ne však skutečnému rozsahu textu v přepočtu na normostrany nebo běžný diplomní úzus (viz též níže).

vytěžila. Pracuje s ní kvalifikovaně, cituje i interpretuje přesně, hojné a vhodné citace velmi výstižně dokumentují autorská sdělení, poznámky pod čarou umožňují plynulý tok textu.

3. Formální stránka

Matějková si osvojila suchý, věcný a velmi hutný sloh popisné geologické nebo „technické“ literatury. Píše střízlivě, snad s výjimkou popisu rozhovorů nebo výtěžků svých orálních zdrojů neutrousí zbytečné adjektivum, sloh je však účelný a kultivovaný včetně zjevně dobře zvládnuté odborné terminologie.

Množství jazykových chyb je vcelku v normě současné kultury absolventských prací – chybějící mezera (Večeřa 2004, str.145). (str. 5), „o 20%“ (str. 7); nebo čárka „...zemědělskou a živočišnou výrobou popřípadě čelední službou vrchnosti.“ (str. 7), „...je jejich dosažitelnost problematická pokud místní obyvatelé nevlastní...“ (str. 8), i hrubé chyby: „...průmyslové podniky², které město opět relativně pozdvihli.“ (str. 8), „Díky odlehle poloze a nevýhodným podmínkám, které ani po 2. světové válce neumožnili...“ (str. 28) nebo překlepy: „vystupujího“ (str. 10), „kvarcickými“ místo „kvarcicickými“ (str. 10), „břidličnatých“ (str. 11, možná však přesná citace), „infirmiční tabule“ (str. 13).

Neřešen ponechávám problém, má-li (budoucí) vědecký pracovník vládnout spisovným jazykem samostatně nebo s dopomocí *korektora*, jehož však autorka *korektně* uvedla a zejména si potřebu jazykové kvality textu uvědomuje, ač jeho práce, jak je patrné z uvedených příkladů, nebyla zcela úspěšná...

Typografické zpracování práce vyhovuje, řádkování a úprava jsou až zbytečně natěsnané – vlastní text má pouze 28, ale při přepočtu na normostrany až přes 40 stran. Poněkud postrádám shrnutí (to závěrečné není shrnutím, summary, ale závěrem) nebo abstrakt, nejlépe v angličtině, ostatní náležitosti jsou splněny.

Veliké ocenění zaslouží výtečná, dokonale ilustrativní a funkční fotodokumentace, v tomto případě nikoli samoučelná nebo „přivažující“, jak jsem toho již byl u některých prací čtenářem a divákem. Ještě větší hodnotu však má podle mého názoru výborně kreslířsky vyvedená kresebná dokumentace (plánky, nákresy, značky; viz ještě dále v textu).

4. Celkové hodnocení

Nejprve kladu ne toliko řečnickou otázku, má-li smysl uvádět např. mnohem více než jednu stranu (6 125 znaků včetně mezer) dlouhé citace. Za jistých okolností nepochybně ano, neboť jsou nepochybně formálně korektní a nemá asi smysl provádět průzkum a následný geologický popis tam, kde je již kvalifikovaně vykonán a popis je organickou a legitimní součástí absolventské práce. Rozhodně nehodlám být neférový a zaskakovat diplomantku testovacími dotazy na odbornou materii, již sám neovládám nad poučenou úroveň své „specializace na souvislosti“. Netáži se proto, co je „pruhovaný corieritický rohovec“ nebo „ostrovni synklinorium, které se tu velmi široce rozevírá v plochou brachysynklinálu“. Sám se zhruba významu dovtipuji na ne zcela dochovaných gymnasiálních vzdělanostních základech, nevím však, mají-li být podobné pasáže uváděny, aniž by je autorka měla systematicky podloženy příslušným specializačním oborovým vzděláním. Nicméně pro úplnost práce jsou podobné pasáže asi nezbytné a autorka také svou insuficienci upřímně konstatuje („Převážně geologické a petrologické rozborů hornin a jejich stáří zde cituji doslovně. Jako laik v těchto vědních oborech se neodvažuji popsat danou situaci na zkoumaném území svými slovy. [Pozn. č. 11, str. 12]). Ostatně zpracování posudku vlivů na životní prostředí (EIA) se řídí obdobnými pravidly a držitel licence EIA je také „pouze“ garantem úplnosti a validity jednotlivých částí, nikoli všeznalcem.

2 Především ZVVZ – Závody pro výrobu vzduchotechnických zařízení (<http://encyklopedie.seznam.cz>).

Práce však rapidně získává na hodnotě (včetně atestační) tam, kde je zřejmé, že si autorka osvojila nejen odbornou terminologii, ale i samotnou odbornost. Historické prameny, klimatologické údaje, popis lomů a těžební činnosti, ale základní geomorfologické a další přírodovědné údaje (např. minipopisy sukcesních procesů) má autorka velmi dobře, s porozuměním zvládnuté, na čemž se nepochybně výrazně podepsala i rozsáhlá a pečlivá vlastní terénní práce s kvalifikovaným doprovodem. Text budí dojem, že autorka se naučila tázat, dívat i zvídat. Některá pozorování nebo náslechy pokládám ze velmi cenné: „Majitel tohoto pozemku³ mi vyprávěl, že tyto strouhy byly vykopávány proto, aby se ke zdejšímu krystalickému vápenci mohly dostat vzduch a voda, jejichž pomocí zvětrával a měnil se v jemný písek, kterým potom místní občané vápnili svá pole. Dotyční se tak vlastně chytře vyhnuli potřebě vápenec drtit za pomoci strojů tím, že využili přírodní živly.“

Rovněž závěrečné shrnutí jistě nevybízí k nařčení autorky z mnohomluvnosti. Zůstává věcná, pevně „v datech“, která nepřečňuje; pokud se pochválí, pak právem (viz níže).

Z hlediska svého zaměření bych uvítal rozsáhlejší popisy spontánních sukcesních procesů; již to, co práce obsahuje, je však odpozorováno znale a přispívá k popisu krajiny. Lomy, lůmky, písáky a hliníky představují na území Čech a Moravy přes práce některých autorů (Vráblíkoví, Miroslav Hakl a jeho spolupracovnice a jiní) nesmírně zajímavý hospodářsko-kulturní fenomén, již pro své takřka plošné rozšíření, tak proto, že v potýkání s přírodou představuje těžební a báňská (i nebo někdy právě ta drobná) činnost a zánik jejích důsledků důležitý pramen porozumění přírodním procesům. Proto chci rozlišit celkem čtverý přínos práce.

Prvním výsledkem práce je prostý, ale oceněníhodný přínos k podrobnému poznání zkoumané lokality.

Druhý zisk je metodický. „Využití nových metod, které jsem si částečně vypůjčila ze speleologických metod mapování jeskyní.“ (str. 27) Je lhostejné, zda autorka „objevila“ aplikaci sama: objevila svého rádce a dobře provedla, co jí dobře poradil.

Třetím přínosem je příspěvek k poznání dlouhodobé tradiční antropogeomorfni, krajinnotvorné činnosti v době, kdy cit a vnímavost pro krajinu ztrácíme.

A – bohužel – antiklimax (z mé strany): znaky bohužel posoudit neumím. („Touto prací bych chtěla přispět k vývoji a upřesnění metodiky a mapového značení, týkajících se výzkumu terénních reliktních historické těžby a zpracování nerostných surovin na vzorku reliktních montánních děl zmapovaných na „našem“ území.“ (str. 5–6) Ty, které jsem našel v příloze práce, se mi však zdají naplňovat přinejmenším některé „znaky dobrých znaků“ tvoří systém, mají intuitivní názornost (pro uživatele), úplnost (zachycovaných jevů), grafickou jednoduchost a tedy zřejmě i snadnou praktickou použitelnost (pro autory).

Při obhajovacím řízení navrhuji diskutovat např. o spontánní sukcesi a o tom, co by si autorka představovala pod pojmy spontánní rekultivace, rekultivace, revitalizace, rehabilitace, renovace, rekonstrukce krajiny a jaký mají ve světle jejích pozorování význam a smysl.

Bez ohledu na diskusi však z uvedených důvodů **doporučuji práci k obhajobě a s ohledem na diskusi navrhuji klasifikaci výborně s bodovým ohodnocením mezi 43 až 46 body.**